

Phẩm 110: SÁU NGHIỆP

Nghiệp có sáu loại. Sáu loại nghiệp báo là: Địa ngục, Súc sinh, Ngạ quỷ, Người, Trời và Bất định.

Hỏi: Các loại này là thế nào?

Đáp: Nghiệp báo địa ngục là như trong phần Lâu thán của Luận Lục Túc A-tỳ-đàm đã nói rộng. Lại các tội như sát sinh v.v... đều bị đọa ở địa ngục. Như trong kinh dạy: “Kẻ ưa thích sát sinh thì sinh trong địa ngục. Nếu được làm người thì chịu quả báo chết yểu. Cho đến tà kiến cũng như vậy”.

Hỏi: Đã biết mười đạo bất thiện chịu quả báo ở địa ngục và cũng sinh trong các cõi súc sinh, ngạ quỷ và loài người. Nhưng ông chỉ nói sinh trong địa ngục và loài người, nay nên nói riêng, nghiệp nào chỉ chịu quả báo ở địa ngục.

Đáp: Tức nghiệp tội này rất nặng chịu quả báo ở địa ngục. Nếu nhỏ, nhẹ thì sinh vào Súc sinh. Lại, nếu đủ ba loại tà hạnh thì ở địa ngục, còn các nghiệp khác không đầy đủ thì làm súc sinh. Lại cố ý tạo tác tội nặng thì bị đọa địa ngục. Lại, người phá giới, phá kiến, tạo các nghiệp bất thiện thì bị ở địa ngục. Lại tâm làm ác sâu nặng, tâm hủy hoại, làm hại, người này tạo các việc bất thiện thì bị ở địa ngục. Lại tạo nghiệp bất thiện vì trợ giúp cho điều bất thiện nên bị đọa ở địa ngục. Lại đối với bậc Hiền Thánh làm các nghiệp bất thiện thì bị ở địa ngục. Lại phát khởi nghiệp bất thiện, rồi tu tập bất thiện, như người khởi nghiệp bất thiện, về sau lại khen ngợi vui thích không muốn xả bỏ, xa lìa thì bị đọa ở địa ngục. Lại, do lòng ganh ghét giận dữ mà gây tạo nghiệp tội thì bị đọa địa ngục. Nếu vì tài vật thì thọ nhận các dư báo. Lại do tà kiến nên tâm sinh khởi nghiệp bất thiện thì ở địa ngục. Lại, người phá giới tạo các nghiệp tội thì đọa ở địa ngục. Lại, người không biết hổ thẹn, gây tạo các tội nghiệp thì bị đọa ở địa ngục. Lại, người tánh ác gây tạo các tội nghiệp thì bị đọa ở địa ngục. Thí như đất ẩm ướt chỉ mưa nhỏ cũng thành bùn. Lại người thường hành bất thiện gây tạo các nghiệp bất thiện thì bị đọa ở địa ngục. Lại nếu không vì duyên cấp nạn mà gây tạo nghiệp bất thiện thì bị đọa ở địa ngục. Lại nếu người không đạt được chút ít về không, vô ngã mà đắm nhiễm sâu nặng nên gây tạo tội nghiệp thì bị đọa ở địa ngục. Lại, nếu người không tu thân giới, tâm tuệ mà tạo các nghiệp bất thiện thì bị đọa vào địa ngục. Lại nếu người phạm phước gây tạo nghiệp bất thiện thì bị ở địa ngục. Vì sao? Vì những người ấy chẳng biết ẩm, giới, các nhập, mười hai nhân duyên

v.v... Do không biết nên việc không đáng làm mà vẫn làm, việc đáng làm lại không làm; lời không nên nói mà cứ nói, lời cần nói lại không nói, điều không nên nghĩ mà vẫn nghĩ, điều đáng nhớ lại thì không nhớ. Người này gây ra tội tuy ít nhưng cũng bị đọa địa ngục. Lại nếu không thấy lỗi trong bất thiện thì người này sẽ phát khởi tội nghiệp nặng phải chịu quả báo ở địa ngục. Lại, nếu người tạo tội mà không nương vào điều thiện thì bị đọa ở địa ngục, như người mắc nợ chẳng nương tựa vào vua thì chủ nợ dễ đòi lại. Lại, nếu người tạo nghiệp thiện yếu ớt, dù gây ra tội nhỏ cũng bị đọa địa ngục. Như trong người, thân nhiệt kém, nếu ăn phải thức ăn khó tiêu thì không thể tiêu hóa được. Lại, nếu người chỉ làm việc bất thiện không xen lẫn chút nghiệp thiện nào thì bị ở địa ngục. Như người làm giặc thì nặng nhẹ gì cũng đều bị trói. Lại, nếu lìa bỏ các thiện căn, như voi chiến đấu ra chiến trận chẳng tiếc giữ cái đầu, người ấy gây tội thì bị ở địa ngục. Lại nếu thực hành pháp nhỏ, thọ học theo vị thầy nhỏ, người ấy gây tội lỗi tức bị ở trong địa ngục. Như người bần tiện mắc nợ bị kẻ giàu sang lôi kéo. Lại nếu người thường nuôi lớn pháp bất thiện, như bị mắc nợ ngày thêm tiền lời. Lại như hành nghiệp của người hàng thịt, thợ săn thì bị đọa nơi địa ngục. Lại nếu che giấu tội lỗi thì bị ở địa ngục, như nơi ghề lở chảy ra máu mủ. Lại, nếu điều bất thiện ở quá lâu trong tâm, không thể mau chóng trừ diệt, liền bị đọa địa ngục. Như để trị độc tức thì có thể giết người. Lại nếu người tự làm việc bất thiện, cũng chỉ dạy cho người khác, mở nhiều cửa đau khổ cho chúng sinh nên bị đọa ở địa ngục. Như vua ở các nước và các vị trí thức làm ác, hành tà khiến nhiều người học theo, như phái Phú-lan-na v.v... Lại nếu gây ra nghiệp nào hại nhiều chúng sinh, như đốt rừng v.v... lại dạy nhiều người khác khiến họ rơi vào điều phi pháp, như săn bắn v.v... Lại nếu người dùng nghiệp bất thiện làm nghề sinh sống, như làm tên đứng đầu của đám giặc cướp, thợ thịt, thợ săn. Lại người phá giới hoàn toàn, gây ra tội nghiệp thì bị đọa địa ngục, đến chết chẳng bỏ nên gọi là hoàn toàn, như kệ nói:

*Người phá giới hoàn toàn,
Như dây mây quấn cây.
Thân người ấy gây ác,
Khiến người oán mẫn nguyên.*

Lại, không có việc gì mà nổi giận, do tâm giận dữ ấy gây tạo nghiệp liền vào địa ngục. Nếu có việc mà giận dữ thì tội không như vậy. Lại vì giận dữ sinh khởi nghiệp trói buộc nặng, tức là địa ngục. Như trong kinh dạy: “Giận dữ là tội nặng mà dễ trừ diệt”. Lại nếu tâm

xấu ác trở thành tánh là địa ngục. Nếu vì nhân duyên mà gây nghiệp tội thì rất nhẹ. Nếu người buông lung phóng túng, gây tạo nghiệp bất thiện tức là địa ngục. Nếu được bậc tri thức giúp đỡ thì được sinh lên cõi trời. Như người chủ hàng thịt Sa-bà khi sắp qua đời, được Tôn giả Xá-lợi-phất đến tại chỗ, người này nhìn Tôn giả Xá-lợi-phất bằng cặp mắt xấu xa, nhưng không thể làm gì được. Lại gào lên: Đến trước một tí, rồi liền thở dài, thấy hào quang của Tôn giả Xá-lợi-phất sáng rực, liền nghĩ: “Người này hơn ta, không thể giết được. Liền dùng tâm thanh tịnh nhìn khắp Tôn giả Xá-lợi-phất bảy lần. Do nhân duyên này mà được bảy lần sinh lên cõi trời, bảy lần sinh làm người, sau đó chứng được quả vị Bích-chi Phật. Lại như Ương-quật-ma-la gây nhiều nghiệp tội, sắp muốn giết mẹ. Vì nhờ Đức Phật làm bậc thiện tri thức, nên liền được giải thoát. Lại như Thi-Việt, dùng cơm độc, hầm lửa nhằm hại Phật. Đức Phật làm bậc thiện tri thức nên cũng được giải thoát. Những người như vậy tuy có nghiệp bất thiện mà không rơi vào địa ngục. Vì thế nói: Nếu người buông lung gây ra nghiệp bất thiện tức là địa ngục. Lại nếu đoạn hết căn thiện, không còn sửa chữa được, như Điều Đạt v.v... cũng như người bệnh, tướng chết hiện ra, người ấy gây tội tức là địa ngục. Nếu người không thường làm thiện đến khi sắp chết tâm thiện khó sinh, người này tâm hối tiếc, nên rơi vào địa ngục. Nếu đến lúc sắp chết, khởi tâm tà kiến, vì người này, trước lấy điều bất thiện làm nhân, tà kiến làm duyên nên rơi vào địa ngục. Như thế, có nhiều nghiệp bị quả báo địa ngục. Lại có luận sư cho rằng: “Tất cả bất thiện là nhân duyên của địa ngục”. Dư báo của bất thiện này là sinh trong loài súc sinh. Như trong kinh nói: “Đức Phật bảo các Tỷ-kheo: Các ông đã thấy chúng sinh thân làm việc sai lầm, miệng nói lời sai lầm, ý nghĩ điều sai lầm, nên biết chính là thấy người bị ở trong địa ngục.

Hỏi: Đã biết nghiệp báo của địa ngục, còn nghiệp báo của súc sinh thì thế nào?

Đáp: Nếu người hành thiện chẳng hoàn toàn, sinh khởi nghiệp bất thiện nên rơi vào súc sinh. Lại phiền não trói buộc quá mạnh nên rơi vào súc sinh. Như dâm dục mạnh, sẽ sinh vào loài chim sẻ, chim cù dục và uyên ương... Sân giận mạnh thì sinh vào loài có nọc độc như rắn dữ, rít, bò cạp... Thật quá ngu si thì sinh trong loài heo, dê. Kiêu mạn nhiều thì sinh trong loài sư tử, cọp, beo... Trạo cử mạnh thì sinh trong loài khỉ, vượn... Bỏn sẻn, ganh tị mạnh thì sinh trong loài chó v.v... Như vậy, các phiền não khác thịnh thì sinh trong nhiều loài súc sinh khác. Nếu người có phần bố thí chút ít, tuy sinh trong hàng súc sinh mà cũng được

hưởng vui: Như chim đại bàng cánh vàng, rồng, voi, ngựa..., lại quả báo của nghiệp miệng nhiều rơi vào đường súc sinh. Như người không biết, không tin quả báo của nghiệp, nên mới phát ra những nghiệp ở miệng. Như nói: Người ấy leo nhảy nhanh nhẹ như vượn, khỉ... thì sinh trong loài vượn khỉ. Như nói: Tham ăn giống quạ; nói lời như chó sủa; đần độn như heo dê; âm thanh như lừa hí; đi như lạc đà; tự cao như voi; hung dữ như bò hoang; dâm như chim sẻ; sợ như chồn, mèo; dua nịnh như dã can; tùy tiện như dê đen, nhiều lông như bò, trâu. Phát khởi những nghiệp bất thiện ở miệng như vậy nên theo nghiệp đó mà chịu quả báo. Chúng sinh do tham vui thích nên phát ra những lời thề nguyện. Như thích dâm dục thì nguyện sinh trong loài chim sẻ... Nếu nghe nói các loài: Rồng, chim đại bàng cánh vàng... có sức mạnh nên nguyện sinh vào trong đó. Như trong kinh dạy: “Nếu chết ở nơi chật hẹp lại nguyện chỗ rộng rãi tức sinh trong loài chim. Nếu chết vì khát, mong cầu nước nên sinh trong nước. Chết vì đói, tham ăn nên sinh trong cầu tiêu” v.v... Từ ngu si sinh khởi các nghiệp yếu kém, do tâm thiện không thuần nên sinh trong các loài bò chét, rận, chít, trùng, kiến... Nếu dạy người khác rơi vào pháp sai lầm thì sinh vào nơi không có trí, mù từ trong bụng mẹ, mù đến chết, làm loại trùng trong cây chết. Người nào tạo những nghiệp lẫn lộn thì sinh vào loài súc sinh. Như trong kinh nói: “Các súc sinh tùy theo nhiều thứ tâm, được nhiều loại hình. Lại nếu sinh khởi nghiệp hợp với ăn cỏ, như người nói dối, tự thề nguyện: Nếu ăn thức ăn này khiến tôi ăn cỏ, hoặc nói ăn đất, đại khái như vậy, hoặc người thô ác, mắng nhiếc: “Sao người chẳng ăn cỏ, ăn đất”, thì người ấy tùy theo lời nói mà bị sinh trong loài ăn cỏ, ăn đất... Người thực hành bố thí không thanh tịnh thì bị quả báo ăn cỏ... Nếu người mắc nợ không trả rơi vào trong các loài: Trâu, dê, hươu, nai, lừa, ngựa... để đền nợ xưa. Các nghiệp như vậy đều rơi trong loài súc sinh.

Hỏi: Đã biết quả báo của nghiệp trong súc sinh, còn nghiệp gì rơi trong loài quỷ đói?

Đáp: Đối với việc ăn uống mà sinh tâm tham lam, bòn sẻ nên bị rơi vào loài quỷ đói.

Hỏi: Nếu người đối với vật của mình không cho ai, vì sao bị tội?

Đáp: Người keo kiệt này, nếu có người đến xin, vì lòng tham tiếc nên sinh giận dữ. Do tội này nên sinh trong loài quỷ đói. Lại người sển tiếc này, nếu có người theo xin, có mà nói không, do nói dối nên rơi vào trong loài quỷ đói. Người này đã từ lâu tích tập lòng bòn sẻ lâu đời, thấy kẻ khác được lợi sinh lòng ganh tị nên rơi vào trong loài quỷ

đói. Người keo kiệt ấy thấy người khác thực hành bố thí thì oán ghét thí chủ, nói: “Người hành khát này do quen được vật, nên chắc chắn lại đến xin ta”. Lại, do từ lâu tích chứa tâm keo kiệt, mình đã không bố thí lại ngăn cản người bố thí. Lại nếu có vật chung như vật của Tăng trong chùa, vật của Bà-la-môn trong thiên miếu, có người độc quyền keo kiệt không muốn bố thí cho người khác nên rơi vào trong loài quỷ đói. Nếu có người cướp đoạt, hủy hoại thức ăn uống của người khác, nên sinh vào nơi không có thức ăn uống. Nếu người không có phước bố thí, tùy theo chỗ sinh mà bị quả báo, chẳng có được gì còn bị trách mắng là nghiệp đi xin, nên ở trong đó chịu khổ. Lại, người keo kiệt ấy, thấy ai đói khát không có tâm thương xót, nên sinh vào chỗ thường bị đói khát. Nếu như do lòng thương yêu thì được sinh lên cõi trời. Như vậy, vì tâm sân giận nên sinh trong cõi ác. Lại tham chấp thân thuộc, ưa thích nơi ở, nên sinh vào trong loài chim Ca-lăng-tần-già. Sinh trong loài quỷ đói, vì tham ái là nhân duyên sinh. Tất cả đều như vậy, như trong Kinh Nghiệp Báo đã thuyết giảng rộng.

Hỏi: Đã biết ba nghiệp báo ác, còn do nghiệp gì mà sinh trong cõi trời, người?

Đáp: Nếu bố thí, trì giới, tu tập các nghiệp thiện, thì bậc thượng sinh vào cõi trời, còn bậc trung và hạ thì sinh trong loài người. Lại người có căn tánh lạnh lợi thì sinh trong loài người. Vì có thể thực hành theo pháp của người, nên gọi là người. Nghiệp thiện lẫn lộn nên sinh trong loài người. Nghiệp này có thượng, trung, hạ, nhất tâm, không nhất tâm, thanh tịnh hay không thanh tịnh. Làm sao biết được? Vì loài người có nhiều phẩm cách sai khác không giống nhau. Như trong kinh dạy: “Sát sinh thì mạng ngắn. Trộm cướp thì nghèo cùng. Tà dâm thì gia đình không an lành. Nói dối thì thường bị chê mắng. Nói hai chiều thì quyến thuộc không hòa thuận. Nói thô ác thì thường nghe tiếng dữ xấu. Nói thêu dệt thì người không tin theo. Tham lam ganh tị thì nhiều dâm dục. Giận dữ thì nhiều tánh ác. Tà kiến thì nhiều ngu si. Kiêu mạn thì sinh vào hàng hạ tiện. Tự cao thì sinh thấp kém. Ganh ghét thì không có oai đức. Keo lẩn thì nghèo cùng. Sân giận thì thân xấu xí. Làm náo hại người thì nhiều bệnh. Tâm tạp nhiễm bố thí thì ưa thích vị không ngon lành. Bố thí chẳng phải thời thì không được vừa ý. Nghi hối thì sinh nơi biên địa. Thực hành bố thí không thanh tịnh thì theo khổ mà bị quả báo. Chẳng phải đạo mà hành dâm thì bị thân hình bất nam. Nơi con người có những nghiệp bất thiện lẫn lộn như vậy, nghiệp thiện thì trái ngược với trên. Như không giết hại thì được sống lâu. Trong nhơn đạo có nhiều

loại không giống nhau như thế nên biết nghiệp báo xen lẫn. Lại vì nguyện nên sinh trong nhơn đạo. Có người không thích buông lung cũng chẳng nhiều tham dục, mà ưa thích trí tuệ, phát nguyện muốn được thân người thì sinh trong loài người. Nếu người ưa thích phụng dưỡng cha mẹ và cúng dường các vị tôn trưởng cũng biết cúng dường các bậc Sa-môn, Bà-la-môn... thích làm việc này, cũng thích tu phước thì sinh trong loài người. Ở trong loài người, hoặc do nhân duyên tạo nghiệp thanh tịnh thì sinh về châu Uất-đơn-việt. Nếu người nhàm chán ruộng, vườn, nhà cửa và sự phân biệt sai khác của ngã sở, thì cũng sinh về châu Uất-đơn-việt. Nếu người thực hành đúng đắn bạch nghiệp, không làm đau khổ người khác, nếu được tài vật là để bố thí, cũng chẳng tham chấp, tự hành trì giới, lại không phá các giới, thân cận trước sau, thì sinh đến châu Uất-đơn-việt. Việc lành yếu kém thì sinh về châu Câu-da-ni, lại nhỏ hơn thì sinh Phất-vu-đãi. Nghiệp báo ở cõi trời là bố thí, trì giới, thanh tịnh hoàn toàn nên sinh về cõi trời. Nếu người được một phần trí tuệ, phá trừ các sự trói buộc, nên sinh lên cõi trời. Lại, cũng tùy theo nhiều nghiệp xen lẫn nên có sai khác, như đã trình bày trong phần nhơn đạo. Vì lời thề nguyện, như nghe nói nhân duyên hưởng thọ sự vui của cõi trời, mới làm việc lành đều nguyện vãng sinh như trong tám phước sinh xứ đã nói. Nếu thực hành Trì, Bi, Hỷ, Xả thì sinh vào cõi Phạm thế, cho đến cõi trời Hữu đẳng. Trong ấy, phẩm loại thiên định có sai khác, nên quả báo có sai khác. Như không khéo diệt trừ tham ngủ nghỉ, trạo cử thì ánh sáng ở thân người vẫn đục. Nếu khéo diệt trừ thì ánh sáng trong suốt. Quả báo nơi nghiệp thiện của bậc thượng thì sinh lên cõi trời, các sự ham muốn đều có được ngay. Nếu lìa bỏ tướng của sắc thì được định vô sắc tức sinh vào cõi Vô sắc. Như vậy, tất cả đều gọi là nghiệp báo của cõi trời. Nghiệp báo bất định là nghiệp thiện, bất thiện bậc hạ. Nghiệp này chịu quả báo: Hoặc trong địa ngục, ngạ quỷ, súc sinh, hoặc nơi hàng người, trời.

Hỏi: Trong bốn đạo khác có thể được quả báo của nghiệp thiện, còn ở địa ngục thì sao?

Đáp: Nếu trong địa ngục nhỏ thì có tạm dừng nghỉ. Như từ địa ngục lửa thoát ra, từ xa thấy rừng cây, tâm mừng chạy đến đó; vào trong rừng này, gió mát, cây lay động, dao kiếm chưa rơi xuống, khi ấy, tạm vui. Hoặc thấy sông nước mặn cho là nước ngọt trong, vội vàng chạy đến cũng được chút vui. Như vậy, tất cả đều là phần quả báo của nghiệp thiện trong địa ngục. Đây gọi là nghiệp báo bất định.